

Tarihi eserlerin geri verilmesinde anlaşma olmadı

UNESCO'nun Washington'da yapılan toplantısında, tarihi eser kaçakçılığı ve tarihi eserlerin iadesi konusunda ortak karara varılamadı.

Kültür Servisi — Geçtiğimiz günlerde ABD'nin başkenti Washington'da düzenlenen bir toplantıda, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO'nun dünyadaki büyük tarihi sitlerin ve anıtların korunması yolundaki çalışmaları ele alındı. UNESCO görevlilerinin ve öteki korumacıların katıldığı toplantıda, UNESCO'nun bu alandaki başarılarının bir dökümü yapılmasına karşılık, tarihi eser kaçakçılığı ve tarihi eserlerin anayurtlarına geri verilmesi konularında bir anlaşmaya varılamadı.

Ote yandan, toplantıda söz konusu edilen bir başka sorun da geçtiğimiz aralık ayında açıklandığı gibi ABD'nin 1984 yılı sonunda UNESCO'dan ayrılacağı sorunuydu. Bilindiği gibi, UNESCO'nun 200 milyon dolar dolayındaki yıllık bütçesinin yüzde 25'ini bugüne kadar ABD karşılamaktaydı. Ancak, **Reagan** yönetiminin bellibaşlı kurtarma çalışmalarına katkıda bulunmayı sürdüreceği yolunda vaatte bulunduğu belirtildi.

UNESCO, bugüne kadar Endonezya cangıllarından Nil Nehri kıyılarına kadar uzanan birçok tarihi sitte çok önemli kurtarma ve koruma çalışmaları gerçekleştirdi.

Bunların ilk büyük çaplısı, Asuan Barajı'nın yapımı sıra-

sında birçok ünlü tapınağın taşkınlardan kurtarılmasıydı. UNESCO'nun bu kurtarma projesi yirmi yıl sürdü ve 30 milyon dolardan fazla paranın harcanıldığı projede beş kıtadan arkeologlar çaba gösterdi. Endonezya'daki yeryüzünün en büyük Budist tapınağı, çürüme tehlikesiyle karşı karşıyayken, UNESCO'nun girişiyle görülmemiş bir teknik ve özenle yerinden söküldü, onarılıp sağlamlaştırıldıktan sonra yeniden eskisi gibi yerine konuldu. Yaklaşık 20 milyon dolara mal olan bu proje de on yıl kadar sürdü ve geçtiğimiz yıl tamamlandı. Daha başka projelerde ise Mısır'daki tapınaklardan Venedik'teki Rönesans çağı yapılarına kadar birçok tarihi eser yok olmaktan kurtarıldı.

Bugün, UNESCO'nun "**Dünya Mirası Listesi**"nde Filadelfiya'daki Independence Hall'dan, Suriye'deki tapınaklara ve Nepal'deki tüm bir Katmandu Vadisi'ne kadar uzanan 165 sit bulunuyor. Ancak bazı hükümetler, UNESCO'nun bu çabalarını dış müdahale olarak gördüklerinden bu liste gene de eksik. Bugüne kadar dünyanın "**kültürel ve doğal mirası**"nın korunması için bir Birleşmiş Milletler toplantısı çağrısını ve restorasyon çalışmaları için ivedilikle fon kurulmasını yalnızca kırk altı ülke onayladı.